

Ujabb névsor Oroszországban
levő munkaszolgálatosokról

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

II. ÉVFOLYAM 2. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN CSÜTÖRTÖKÖN

1946. JANUÁR 10.

Három halálos ítélet – hatszáz ezer halott

Elhangzott a Népbíróság ítélete Jaross, Baky és Endre ügyében: kötélt, illetve golyó általi halál. Három halálos ítélet — hatszáz ezer halott, ez a mérlege annak a rettenetes, a történelemben példára nem akadó tömeges emberpusztításnak, amelynek ez a három ember volt megszervezője és irányítója. Földi bírák súlyosabb ítéletet nem hozhatnak, a megsértett jogrend más, formai elégtételt nem kaphat, de kérjük az emberi érzés nevében: tényleges megtorlás-e a hármas halálos ítélet. Három — hatszáz ezerért! Azokért, akiket nem bírói verdikt ítél halálra, hiszen nem voltak bűnösök, akiket nem a törvény hajszolt, hanem a beszállis erőszak, akik nem védekezhettek, mert kiszolgáltatott védtelenek voltak. Öregek, fiatalok, férfiak, nők, szülők, gyermekek, férjek, feleségek, egészségesek, betegek, épek, békák, erősek, maguktal tehetetlenek, — minden mindegy volt. Zsidók voltak, akiket kiirtásra ítélt

egy emberi nivoltából kivetkőzött szörnyeleget s a ki nek parancsát szadista elvakultsággal teljesítették saját országában és más igába hajtott országokban is. Sajnos, mi is eme „más országok“ között voltunk és nálunk is tömegesen akadtak szadista gonosztevők.

Ezek között, sőt ezek fölött töltöttek be vezető és parancsoló szerepet Jaross, Baky és Endre. Az ő utasításukra, az ő tudtukkal hurcolták gettókba az ország sok százezernyi zsidóit, préselték be lelkelen pribékjeikkel vasuti tehervozatokba, hogy eljuttassák őket a haláltáborokba, gázkamrákba és égető kemencékbe. Mérhetetlen lelki és testi szenvedés volt utikisérőjük, úgyhogy a legtöbbször még a legborzalmasabb halálcum is megváltás számukra ment.

Ezek az elpusztított százezer a népbírósági tárgyaláson már csak mint „néma vádlók“ lehettek jelen, de némaságuk minden emberi hangnál erősebben harsogta bele a

bírák és a világ közvéleményének fülébe, hogy mit szenvedtek s milyen halálnevet jutott oszlályrészükkül. Elszenvetlők a kínok kínjait és a halálok halálával haltak meg. Hatszáz ezeren. Talán többen is. A miénk közül. Mert más országok más pribékjei milliókkal szaporították a kinszenvedők tömegeit. A „civilizált“ Európa minden országga képviselve volt a „halálmars“ban. Ő értük is vérzik a szívünk és sajog fájdalmasan a lelkünk.

S mily keserves érzéssel veszi tudomását az itt is, ott is elhangzó vallomásokról, hogy mindennek nem kellett volna így történnie. Itt Winkelmann, a SS. tábornok vállotta, hogy ha magyar részről ellenállás mutatkozott volna a deportálásokkal szemben, akkor nem lett volna deportálás, mert akkor a németek már nem voltak abban a helyzetben, hogy kiereszkolhatták volna, míg Wisliceny, a deportáló hóhér Nürnbergben azt mondta, hogy a németek már 1944 októberében be-

szüntették a deportálást s nálunk mégis, deportáltak december végéig, míg a Vörös Had ereg gyűrűje be nem zárult s az út nyugat felé már nem volt szabad. Erre következtek az itthoni tömeggyilkolások, vérfürdők a Duna partján s a nyilas kinzópin-cékben...

Ujabb és újabb áldozatok, Százával, ezrével. S most három halálos ítélet. A törvény befűjének elég tételt. De vajjon megnyughatnak a lelkek, kevésbé fájnak a vérző és bőhegedni nem tudó sebek. Vajjon lehet-e feledni? Feledni azt, ami történt. Szolgálgathatnak-e vigasztaló késői főpapi dűnbánó szavak.

Annak beismerése, hogy nem történt meg a borzalmak megakadályozására mindaz, amivel gátat vehettek volna százezrek kiirtásának...

Az igazságnak elég tételt, három bűnt halálra ítétek, de a hatszáz ezer kintpadra hurcolt, a maga ijesztő némaságával tovább vád...

...am-
egyébként
Fanács rendel-
et, hogy a Tal-
ak nincs semmi
tzt használják

ÁRA 500 PENGŐ

„Akik meghaltak és akik harcoltak népünk becsületéért“

Most lesz egy esztendeje annak, hogy Budapest felszabadult és január 18-án, pontosan a gettó felszabadításának évfordulóján a maga nemében egészen páratlan és hallatlanul érdekes kiállítás nyílik meg fentli címmel a *Jewish Agency for Palestine* dokumentációs osztályának rendezésében.

Aránylag kevesen ismerik e fontos intézmény működését s így ez a kiállítás alkalmas lesz arra, hogy a zsidó s nemzsidó nagyközönség tudomást szerezzen arról a hatalmas munkáról, melyet a Dokumentációs Osztály az Ajtosi Dürer-soron lévő irodájában végeznek. Mint nevéből is kitűnik az osztály feladata, hogy felkutasson és megszerezzen minden olyan dokumentumot, amely a zsidók üldöztetésére, az elmúlt évtizedek antiszemitizmusára, általában mindenre, ami a zsidókkal kapcsolatos vonatkozik. Igaz, hatalmas apparátussal dolgozik az intézet, de elképesztő az az adathalmaz, ami máris rendelkezésre áll. Egyedül az elmúlt évről, illetve annak borzalmairól 3610 jegyzőkönyv tanuskozik. Jegyzőkönyvekkel rendelkeznek 103 gettóból, 204 férfi, 173 női és 14 vegyes táborból, míg egyes táborok teljes képét 18 esetben dolgozták fel.

Elképzelhetjük ezek után, mily hatalmas anyagot ölel föl

a most megoyuló kiállítás. Mindenekelőtt rengeteg újságkivonatot találunk az 1944-et megelőző időkből, még hozzá 1918-tól kezdve. A magyar történelem zsidóvonatkozású szomorú adatai és alakjai vonulnak fel e lapokon. Izsák, Orgovány, Prohászka, a szegedi gondolat, a numerus clausus és Haller, Klebelsberg, valamint Bangha Béla beszédei s a róluk szóló tudósítások mind megvannak. Ugyanúgy megtaláljuk a különböző pogromokra, az erzsébetvárosi kör elleni bombamerényletre vonatkozó adatokat, a győri programot és természetesen a zsidótörvényeket, valamint a fajvédelmi törvényt és többi társait. Érdekesek és izgalmasak a Stürmer és a Hare válogatott példányai. Térképek és statisztikai adatok világítják meg a zsidóság pusztulását, amelyet szemléletesen egészítenek ki a különböző képek és fotomontázsok.

Ezután következnek az egyes táborokra vonatkozó képek és adatok. Majdanek, Auschwitz-Birkenau, Dachau és a többi rémséges hely. Még a therésienstadli és lodzi pénzek is megtalálhatók. Megrendült nézők ezrei fognak állani e rész előtt, de ugyanolyan nagy érdeklődés kíséri majd a német megszállás 10 hónapjának adatait. Fellelhetjük majd nem az összes pla-

kátokat és csaknem az összes hírdelményeket. Megvan a gettó térképe, a védett házak térképe, sőt, megvannak a különböző Schützpassok is, valamint a megszállás alatt készült hamis iratok példányai.

A kiállítás iparkodik bemutatni a zsidóság harcát a fasizmus ellen is. A dolog természetéből adódik, hogy erre vonatkozó gyűjteménye nem olyan teljes, mint az előbbi részeké. Ennek ellenére találunk adatokat a lengyelországi partizánmozgalomról, a varsói felkelésről, a szlovákiai partizánmozgalomokban résztvevő zsidó egyégekről, a Vörös Hadseregben való részvételről, sőt, még a magyarországi ellenállási fészkekről is. A palesztinai ejtőernyősök működéséről épp úgy vannak adatok, mint a zsidó brigád harcairól és a nyugati hadszíntéren szereplő zsidókról.

Bizonyos, hogy rengeleg gyűjtenivaló akad még s az intézet kéri is mindazokat, akiknek bárminő e témakörökkel összefüggő dokumentumai lennének, képek, iratok, plakátok, stb., akár díjtalanul, akár térítés ellenében, adják oda, hogy minél teljesebb kép álljon az utókor rendelkezésére az emberi barbárság és gazság e legszomorubb idejéről. Az antiszemitizmus és fasizmus elleni harc végső fokán csakis nevelőmunka s e nevelőmunka annál eredményesebb, minél több példa bizonyítja azt az iszonyu rombolást és pusztítást, amit a nácik és csallósajk végeztek.

Kétségbeejtően szomorú ez a kiállítás, de amilyen szomorú, annyira szükséges, hogy az anyag látása nyomán mindenki szájáról felhangozzék: soha többé!

nébé.

Az antiszemitizmus ellen

A Magyar Kommunista Párt most megtartott nagybudapesti pártterülekezletén Kádár János, a nagybudapesti szervezet titkára többek között a következőket jelentette ki:

„Még erősebben felüti fejét a hitlerista banditák eszmévilága: az antiszemitizmus. Nem fogjuk megengedni, hogy ez a fasizták által becsempészett ideológia még egyszer líbrakapjon itt és elhomályosítsa a dolgozók tisztánlátását.“

Kávéház, vendéglői berendezések
**GYORSMÉRLEGEK.
NATIONALKASSZÁK-
IRÓGÉPEK,**
vétel eladás.

Rosenfeld

Népszínház utca 31

BRILIÁNST, ÉKSZERT,
napi áron

Scheer György

Semmelweis-utca 19, félemelet 1
Telefon: 188-091.

ARANYAT VÁSÁROL

A fák ujéve

Sóvát havának tizenötödik napja — ez évben január tizenhetediké — a fák ujéve. A gyümölcsök ünnepe is ez a nap, amelyen tizenötféle gyümölcsöt szoktunk fogyasztani — a hónap tizenötödik napjának megfelelően...

Ezen a napon minden szeretetünkkel a fák felé fordulunk, amelyek a Szentföldön most ébrednek téli álmukból. Megkezdődik apró gyökérszálaik mélyén a lét lüktetése, lassan megindulnak az évszázados törzsekben keringő nedvek és a magasban lengő ágak ölében az élet cseppjei pezsdülnek. A rüggysakadás csodája köszönti a tavaszt; először a gallyak csucsain apró fények jelennek meg, amelyek az ébredés mosolyát hintik szét a természet világában, majd szétfeszlenek a barna bimbók és ziciny levéikék in-

tegetnek zöld kezecskéikkel a kikelet örömei felé.

Palesztinában ilyenkor fákat ültetnek, az iskolák ifjúsága zászlók alatt vonul ki a ligetekbe és boldog lelkesedéssel kis csemétéket ágyaz a puha földbe. A fiatalság öröme ragyog a szemekben, amikor megöntözik a gyöngy fákat és csillogó arcokkal örvendeznek az új fák éledésének. Tánc, dal, vidámság veszi körül az apró fák hosszú sorát e gyönyörű ünnepen: erdő, mező visszhangzik a fák születésének örömnappjától. Aztán a fiatal fák megerősödnek, nőnek, növekszenek s terebélyes lombjaik alatt érlelik a zsidóságnak a fejlődés, a jövő gyümölcsseit...

A gyümölcsök ünnepe is Sóvát tizenötödike s e napon régi-régi regéről emlékezünk: a gyümölcsök csodájáról s a földből kisarjadó igazságról... Granadában történt,

tulán ezer éve, amikor a kalifák udvarukban lánglelkű zsidó költőket magas méltóságra emeltek. Az egyik zsidó költő kiténtetését megirigyelte egy kegyvesztett arab, az este sötétjében megleste, amikor a kalifa palotájából távozott és megölte a költőt. Testét eltemette háza kertjében egy datolyafa alá. A kalifát nagyon megszorította kedvelt emberének elvesztése, de nem tudott ellünése okának nyomára jutni.

Az arab kertjében kivirágzott a datolyafa, gazdag termést hozott — vérpiros gyümölcsöket. Az arab féltve őrizte a különös datolyákat és amikor teljesen megérték, elvitte azokat a kalifának, hogy újból megnyerje az uralkodó kegyét. A kalifa megcsodálta a pompás, piros gyümölcsöket, aztán megparancsolta a tudósoknak, hogy vizsgálják meg a talajt, amelyből ilyen különös termés

érik. A bölcsek felásták a datolyafa tövét s megtalálták a megölt költő csontjait. Kiderült az arab büne s elnyerte méltó büntetését...

...A gyümölcsök csodájáról szól a rege és a sors titkáról, amelyet a fák őriznek. A fák hallgatnak és látják az emberek cselekedeteit. A fák vigyázzák az idő múlását és soha nem felejenek. Néha sóhajt az erdő, megreszket a liget: olykor sokat sejtetően suttognak a fák, sokszor viharban üvöltve zúgnak, de nincs ember, aki értené szózatukat, senki nem tudja, mit susognak, miért zúgnak. Am néha hallgatásukban mindent elmondanak — és ilyenkor bárki megérti szavukat... A fák őrzik az élet titkát, de nem rejtik el a valóságot: vigyázzák az idő múlását, de soha nem lagadják meg — az igazságot...

Katona József

HOGY TÖRTÉNT?

VI.

Eichmann „Obersturmbannführer“ programja

Az Eichmann-téle Sonderkommandó na k

első székhelye az Astoria szállodában volt. Ide hozták be kezdetben foglyaikat is, akiket a pincébe zártak. De már a második napon lefoglalták a Rökk Szilárd-utcai rabbikórházat, amelyet börtönné alakítottak át (hivatalos néven „kiszépitő kolonház” volt) és az ott talált papnövédeket arra kényszerítették, hogy a fogház körül a szolgálai munkákat végezzék.

Végleges székhelyüknek tulajdonképpen a siputcai épületet szánták ki. Már tervrajzokat is kértek róla és ottani berendezkedésükről beszéltek. De Krumeynak elmagyarázták, hogy ha a Zsidó Tanácsnak összes hivatalaival ki kell költöznie a Sip-utcából, az hónapokra megbénítaná működését és nem tudná teljesíteni azt a munkát, amit attól éppen ők várnak. Ez hatott!

Néhány napra a vásmunkásoknak a Magdolna-utcában lévő székházába költöztek.

(A hírhedt Koltay detektívfelügyelő is jól mutatkozott először.) De ez nem elégítette ki őket. A Gestapo tiszték folyton az iránt érdeklődtek, hogy hol van olyan hely, ahol nyíron zöld látható és egy kicsit „dalolni” lehet. Ez a bestiák szentimentalizmusa volt! (Egyikük jól zongorázott, zongorát szállított magának és állandóan Chopint játszott.) Még hideg március volt, de ők már a forró nyárra gondoltak. Ezért szemelték ki maguknak a Svábhegyet, amelynek üdülőházaif megrohanták és lakóit percek alatt kidobták. (Berendezkedésüket kényszer folytán, a zsidó kórház takarítószemélyzete intézte; ezeknek elbeszélése szerint minden gátlás nélkül rabolták el a németek az ottlévő holmikat.) A szanatóriumban talált zsidó betegeket egyenesen a Rökk Szilárd-utcai gyűjtőtáborba szállították.

A Svábhegyre való költözésük első napjaiban Eichmann magához hívatta a Zsidó Tanács vezetőit és „programot” adott. Az erről szóló jelentés ekként szól:

A program

Pro memoria, az 1944 március 31-én reggel 12-13 óra 10-ig lefolytatott tanácskozásról a Svábhegyi Major té szállodában.

Jelen voltak: a német hatóságok részéről Eichmann és Krumej Obersturmbannführerek, Wisliceny Hauptsturmbannführer és még egy német tiszt. A mi részünkről Stern Samu elnök, dr. Boda Ernő és dr. Felő Ernő elnökhelyettesek és dr. Gábor János ügyész.

Stern Samu elnök mindenekelőtt előterjesztette az aktuális kérelmeket, amelyek közül pro memoria-ban vannak foglalva. Ezután Eichmann Obersturmbannführer vette át a szót és első sorban a sárga csillagról nyilatkozott. Kijelentette, hogy a sárga csillagot a Központi Tanácsnak kell kiadnia. Arra a megjegyzésre, hogy 5-ig ezt nem lehet megoldani, kijelentette, hogy ez esetben ideiglenes javaslattal kell pótolni, de 5-től fogva mindenestre sárga csillagot kell viselni, amely ideiglenes csillagot azután a Központi Tanács által kiadandó hivatalos csillaggal kell kicserélni. Közölte azután, hogy mindenki, aki csillaghordásra köteles, a Központi Tanács alá tartozik, tekintet nélkül arra, hogy mi a vallása. Tanácsolta, hogy sürgősen lépünk valamely gyárral érintkezésbe, mert kb. hárommillió csillag elkészítéséről kell gondoskodni. Azt kívánja, hogy a csillag az egész országban egységes legyen és már gyárilag daraboltassék szét. Járjunk el a Közellátásügyi Minisztériumban, hogy utalják ki a szükséges anyagot, amennyiben bármely nehézséggel találkozunk, lépünk érintkezésbe Endre László államtitkárral, aki az összes ügyeket intézi. Véleménye szerint kb. 70.000 méter anyagra lesz szükség. Tanácsolta továbbá, hogy a jelölőanyagot a Központi Tanács díjazást, esetleg 3.— pengő. és arra az elvenvelésre, hogy soklatu szegény esetében nem tudna annyit fizetni, azt felelte, azok helyett fizessenek a gazdagok, de a Központi Tanácsnak a csillagok tévesztésébe nem lehet gondoskodni pénzügyi fedezetről.

Sorra vette ezután Eichmann Obersturmbannführer a Stern Samu elnök által előterjesztett kérelmeket:

Az utazás kérdésére vonatkozóan kijelentette, hogy a távolsági utazás ügyét egyelőre nem intézi el (előzőekben azonban már beterjesztett irányú kérvények egész sorozatát jóváhagyásban tudomásul vette és utazást engedélyezett). Ami a környéken lakókat illeti, akik mint tisztviselők vagy munkások a fővárosban vannak foglalkoztatva és akiknek munkahelyükről, lakóhelyükre oda és vissza kellene utazniuk, erre nézve azt kérdezte, hányan lehetnek ilyenek és amikor arról értesült, hogy többezren, azt felelte, hogy az a kérdést meg fogja fontolni és írásban fog választ adni.

A lakásdolgoiban azt mondta, hogyha valakit kitesznek a lakásából és nem volt elegendő ideje előzetesen más lakást keresni, akkor mehet akár rokonához vagy barátjához és a Központi Tanácsnak utólagosan kell bejelenteni a lakásváltozást jóváhagyás végett. Ha azonban valaki lakást akar változtatni, akkor a Központi Tanács utján kell előzetes engedélyt kérni.

Igénylések tekintetében hozzájárul ahhoz, hogy csak oly igénylést teljesítsünk, amit írásban az ő hozzájárulásukkal nyújtanak be. Tehát egy német, már megszövegezett parancsot kell felvinni aláírás és pecsételés végett, amely igazolásul rendelkezésünkre fog állni.

A kistársaság dolgokat elő fogja venni, terminust nem mond, de ha az ottlévők jól viselkednek, az annál hamarabb fog megtörténni, és erre még visszatér. Mindenesetre jegyzéket lehet feltérjesztetni, a tisztviselőket ki fogja engedni, csak arra vigyázzunk, hogy ne akarják őt becsapni.

Az eddigi történet szállítókáról számlákat lehet Eichmann Obersturmbannführer részére összeállítani és neki átadni.

Említették neki, hogy jelentkezni akarunk a Kormánytól. Azt ő tudomásul vette.

Elvileg kijelentette, hogy legfőbb feladatának tartja, hogy az ipari és hadiipari termelés nagyobb lendületbe jöjjön és evelőbb munkásokot fog felállítani, főleg zsidó munkásokból. Ha a zsidóság megfelelő magatartást tanúsít, akkor semmiféle bántódás nem lesz, hanem a munka arányában része lesz mindcaban, mint az egyéb munkásoknak. Esetleg éjjelre mindig haza is mehetnek. Felvetették azt a kérdést, hogy a munkatáborosok Magyarországon maradnak-e? Erről egyelőre még végleges választ nem tudott adni. Hivatkoztunk arra, hogy 42 éves korig a zsidó férfiak munkatáborokban vannak. Ezekhez a munkatáborokhoz 6k nem akarnak nyulni, de megfelelő nekik 45—50 éves ember is. Egyelőre kb. 300 vagy 400 embert kérnek. Szeretné, ha ilyenek önként jelentkezzenek, mert ha mi nem állítjuk elő őket, akkor erőszakhoz kell nyulnia. Ezek az emberek nagyon jó elbánásban és jó fizetésben részesülnek majd. Éppen úgy, mint más munkások. Mondtuk, hogy nekünk ehhez felhatalmazásra lenne szükségünk és azt a választ adta, hogy szokjunk le a liberális szokásról, ne kérjünk, hanem parancsoljunk.

Pénzügyi szempontból centralizálni kívánja az egész magyarországi zsidóságot, ami azt jelenti, hogy mindazokat, akik csillagviselésre kötelezettek, a Központi Tanács alá rendeli, tehát a kitérteket is. A kitértek a leggazdagabbak, tessék azoktól nagyobb összegeket beszélni. A megjelenő rendelet fogja ezt az intézkedést autorizálni és a Tanácsnak a felépítése olyan legyen, hogy minden megfoghatóan benne legyen. Legyen egy osztálya, amely az egész magyarországi zsidóság iskolágyját ismeri, tudja, hol vannak iskolák, hány tanuló van és milyen épületben. Legyen pl. statisztikai, legyen technikai osztálya, hogyha valamire szükség van, az intézkedhessék. Eichmann Obersturmbannführer megjegyezte, hogy a maga részéről nagyon érdekli a zsidó történelmi emléket és a könyvtár. 1934 óta foglalkozik zsidó ügyekkel és jobban tud héberül, mint mi. Mondtuk, hogy van múzeumunk, ahol régiségeket őrzünk és könyvtárunk vannak, ezeket valószínűleg már szerdán meg fogja tekinteni és kérte, hogy jelöljék ki azt, aki ezekkel behatóan foglalkozik.

Szöbáhozta ezután, hogy az orthodoxok is kérték, engedje meg az orthodox zsidó újság megjelenését. Ezt ő nem engedi meg, hanem azt kívánja, hogy csak a Magyar Zsidók Lapja jelenjen meg és esetleg ott adjunk 1—2 oldalt az orthodox újság részére. A Magyar Zsidók Lapját minden zsidó családnak járnia kell, ez kötelezővé teszi és ez is egyik jövedelemforrása legyen a hitközségnek.

Megmondtuk még, hogyha valamire szükségünk van nekik, nagyra néhez nekünk kijelölni valamilyen üzletet, ez rendkívül káros volt ránk nézve.

Azt válaszolta, hogy őt minden a legapróbb részletekig jegyzékbe vesznek és azután tehát szerint fogják visszatérni, illetve megérteni, de a szükségletek beszerzésével mi vagyunk megbízva.

Az organizációval kapcsolatban egy térkép elkészítését kéri, amibe bele kell rajzolni, mely városokban, hol vannak zsidó intézmények és ekkor a térkép mellé egy Anlagot kell készíteni, amely feltünteti az intézmények nevét, jellegét. A szervezés tekintetében minden hitközség megmarad mint hitközség, de egyébként minden hitközséghez tartozó intézmény a Központi Tanács rendelkezése alá kerül. De ha valaki nem hagyott egy Stifungot, hogy a Tanácsra egyetemben a lekiadóért imádkozzanak, annak nincs semmi értelme, hogy ily alapítvány megmaradjon, ezt a pénzt használják

más célra és az alapítványok is a Központi Tanács rendelkezése alá kerülnek.

Hansulyozta, hogy mindezek a dolgok addig tartanak, amíg a háboru tart. A háboru után a zsidók szabadok lesznek és azt tehetnek, amit akarnak. Mindaz, ami a zsidókérdésben történik, tulajdonképpen csak a háboru idejére szól, a háboru befejeztével a németek megint a régi gutműtiek lesznek és mindent engedni fognak, mint azelőtt.

Általában kijelentette, hogy nem barátja az erőszaknak és azt kívánja, hogy enélkül menjenek a dolgok, mert a personált náluk nagy P-vel írják. Vagyis nekik szükségük van minden emberre, tehát nem állhatnak annyi őrt fel. Eddigi tapasztalatai szerint ott történtek csak erőszakosságok és kivégzések, ahol a zsidóság az ellenkezésbe esapott át. Ha itt megtörténne, hogy akár a rutén partizánokhoz, akár Tito bandáihoz csatlakozna a zsidóság, — mint Görögországban, — akkor kiméltelenül lekaszálja őket, mert háboru van és háboruban nem lehet másképp eljárni. De ha a zsidóság megérti, hogy nem kíván tőle mást, minthogy rendet és fegyelmet tartson és dolgozzék abban a munkakörben, amit kijelölnek számára, legyen az akár a nyergesiparban, akár erdőirtásban, akár otthoni munkában, pl. kesztyűcsinálásban, akkor nemesak hogy büntetésétől nem kell tartania, de meg fogja védeni minden büntéstől és ugyanabban az elbánásban, fizetésben fog részesülni, mint a többi munkások. Nagy szívt fellet arra, hogy ezt a gondolatát a zsidóság széles rétegeivel is közöljék, ezért a megjelenő rendelet intézkedik majd arról is, hogy minden zsidó háztartásnak kötelessége lesz a Magyar Zsidók Lapját járalni. Ajánlja, hogy az árat úgy szabjuk meg, hogy a Zsidó Tanácsnak kellő jövedelme legyen belőle.

Az igen természetes, hogy egyesek, mint az ilyen nagyszámu zsidóságban előfordulhat, olyat követnek el, amiért nem lehet felelősséget vállalni. Ez ő is természetesen találja és kellően tud majd a tekintetben mérlegelni. Viszont megismételte, hogy minden egyéni atrocitástól is meg akarja védeni a zsidóságot és ezért bárhol történik, akár a németkatonák részéről, azonnal jelenték neki és azokkal a legkeményebben fog elbánni. A legszigorubban meg fogja büntetni azokat, akik zsidó vagyontól akarnak gazdagodni.

A zsidóság megszervezése egységes legyen, a kultuszadót, ha szükségesnek látjuk, emeljük és a Zsidó Tanács intézkedésének mindenki engedelmeskedni tartozik és hogy ez megtörténjék, erről majd ő gondoskodik.

Egyébként kijelentette, hogy ő a nyílt szó barátja és mindent nyíltan és őszintén mondunk meg neki és ő őszinte választ fog adni. Olyan nagy gyakorlata van már a zsidó ügyek intézésében, hogy ne higgyük azt, hogy őt bárki félrevezetheti valamilyen és ha ezt valaki megpróbálja, akkor meggyűlök vele a baj.

Ezután megható jelenet következett. Dr. Cábos János felállt és elmondotta, hogy a sárga csillag bevezetése őt kétségbeejti. Néhai édesanyja őrnagy-hadbíróként vett részt a világháborúban, nagypapja pedig 48-as honvéd volt. A sárga csillag viselése a családot bátorítani fogja arra, hogy a zsidókat utcákon megtámadják és megsejtygessék. Erre Eichmann kijelentette, hogy nem fogja tűnni a sárga csillag miatt a zsidók bántalmazását és ha ilyen eset előfordulna, jelenték neki, majd ő el fog bántani a támadókkal.

MUNKÁCSI ERNŐ

Folytatás: A zsidóság szervezete a német megszállás alatt.

*

(A cikksorozattal kapcsolatosan több hozzászólás érkezett szerkesztőségünkbe, amelyeket a

cikksorozat befejezte után, esetleges kommentárokkal fogunk közölni, illetve ismertetni.)

VILLAMOSSÁGI Házvezetőnő

háztartási cikkek, szerelési anyagok, Vétel, Eladás, Bizomány. GERŐ SÁNDOR, Bp., VI., Ó-u. 21.

ajánlkozik, elsőrendű főzőbő, nagy gyakorlattal, Alsóerdősor 12. földszint 7.

BUNDAK SZEMERE szücsnél, ERZSÉBET-KÖRUT **26. Második emeleten**

Ne csináljon lakásgondot. *ifj. Nagyot* keresse fel

Pesten: VIII., Vas-u. 5. Budán: XII., Alkotás-u. 1.

HA VAN EGY KIS SÜTNIVALÓJA...

„JOTA“

SÜTŐPORT HASZNÁLJA. JÓTA TÁPSZERÜZEM

VIII., Karácsony Sándor-u. 13.

Fűszerkeverékek, vanília, bors, dió, citrompótló, Bértáblétáaszt vállalunk.

Az árvaház kitarja kapuit...

A magyar zsidóság 80%-át elpusztító tragédia felekeztünk intézményeit is nagyrészt megsemmisítette. Mindaz, amit nemzedékek hosszú sora a kultúra és a karitatív segítés javára épített: rombadőlt. Így lett a háboru és gyűlölet dúlásának áldozata a nyolcvankestendős izraelita fiúárvaház is.

Hogy az árvaháznak mai jelentőségét kellően érzékeltethessük, csupán egy megdöbbentő statisztikai adatot közlünk: 1945-ben legalább minden harmadik zsidó gyermek árva, vagy fél-árva, akik hiába várják vissza szülőiket. E gyermekek lelke természetesen a véres élményekkel és korai emlékek szörnyű árnyaival van tele. Aztán, hogy mi mindenről tud beszélni egy ilyen gyermekszem, annak leírása írói, de méginkább orvosi feladat lenne. Amellett még kiegészítve és legelőbbször rongyosan jönnek ezek a 6-10 éves már-már öreg emberkék, hogy fáradt életüket meggyógyítsa az árvaház.

A Pesti Izr. Hitközség elnöksége, az Országos Zsidó Segítőbizottság, valamint a fiúárvaház eljárársága bőleson felismerték, hogy az árvaház ma a zsidó jövő megmentését jelenti és a legnagyobb megérettő készséggel, áldozatot nem ismerve fáradoznak azon, hogy az árvaház valóban megfeleljen ennek az új, nemes célkitűzésnek. Bizonyosság erre az is, hogy az intézet rombadőlt felszárnyu már teljesen újjáépült. Ugyanekkor további nagyarányu programu vár még megvalósulásra. Mindez többek közt kiterjed arra, hogy a növendékek anyagi ellátottsága a követelményeknek teljes mértékben megfeleljen, másrészt a sérültlelkü gyermekeknek oly nevelői légkört nyújtson, hogy egészséges kedélyü, munkaszerető emberekként és öntudatos zsidó ifjakként induljanak majd el az életbe.

A népiskola is működik. A tehetségesebb növendékek részére a felsőbb iskolázást is lehetővé teszi az intézet, sőt ha a megérett képességvizsgálat indokoltá teszi, a kiváló szellemi adottságokkal rendelkező növendék csak akkor hagyja el az intézet falait, midőn egyetemi tanulmányait sikerrel befejezte. Helyet ad az árvaház azoknak a gyermekeknek is, akiknek szülője napi gondok közepette nem ér rá foglalkozni gyermekével. Napközi otthon nyujt számukra.

Az újjáalakuló árvaház így kívánja megmenteni a jövő számára a történelem és a gyűlölet e legszánandóbb áldozatait az elsüllyedéstől. Az árva gyermekeknek ez az otthona szeretettel tárja ki kapuit és hívja, várja az árvák oly fájdalmasan megnépesült sorát, hogy asztalhoz ültesse és megtanítsa őket megint mosolygós és örülni az életnek.

Huszonhét gyermek...

1400 gyermek tanult a Miskolci Izraelita Hitközség által fenntartott elemi- és középiskolákban. 1400 gyermek, akiknek teljes létszámát 1944 májusában leplombált vagonokban szállították el Auschwitz és Birkenau halálkémencéibe és gázkamráiba.

A Miskolci Izraelita Hitközség az 1400 elszállított iskolás-gyermek elárvult iskolapadjaiba a most megnyílt „Janeyben” összesen 27, írjad és mondjad, huszonhét zsidó gyermeket tudott beállítani, ennyien maradtak meg a szörnyű pusztulásból, ennyien kezdik most meg a tudományok szent útkaiba való behatolást.

Huszonhét gyermek, ebben a számban benne vannak az elemisták, a leány- és fiatalulók mindannyian. Nyolc osztály teljes növendéke...

Elszorul a szív és megdöbben a lélek. Egy egész generáció gyermekcserege áll a zsidó mártírok sorailban, ahogy nézem őket, ahogy hallgatom okos és fúrge beszédüket, felsőlog bennem ismét az elmúlt évek mindmegannyi keserve, bánata és tragikumai...

A józan ész és a reális emberi értelem ezt a zsidókkal szemben elkövetett minden kegyetlenségekben tulmenő borzalmas gyermekirtást még az adott helyzet és körülmények ismeretében sem tudja és nem is fogja széhasem tudni megérteni.

Megérteni? Hát lehet megérteni gyűgögő emberpalánták eleven elégetését, apró csemeték szörnyü megkinoztatását és lemeszárllását, iskolás gyermekek csirkemódra való legyilkolását?

A számok beszélnek, a rideg és könyörtelen számok. Volt 1400 és megmaradt belőle 27, ez most a miskolci zsidó tanuló ifjuság, ez a miskolci zsidó/iskolai tanulók létszáma és még ebből is több, mint a fele a környékbeli.

Ámde a romokon új hajtás támad, a temető sivár leheletét a megújuló tavaszi szellő friss fuvallhata váltja fel. Ez a 27 gyermek tanul, dolgozik és küzd. Küzd, most már nem az életért, hanem dolgozik a jövő, a szebb jövő érdekében.

Van már zsidó iskolánk, van már tanuló ifjuságunk és ha számuk egyelőre még csak 27 is, de szellemében és tudásvágyában mégis halvány reménységet nyujt a jövő iskolája számára.

Adja a Mindenható, hogy így is legyen.

Dr. Löwy Sándor Miskolc

Ujabb jelentés Oroszországban levő munkaszolgálatosokról

A Hicem (Hias-Ica Emigration Association) az slábi munkaszolgálatosokról azt az értesülést kapta, hogy október havában, részben Aszbeszt városában (Ural, Oroszország), részben Revdán városában (Ural, Oroszország) jó egészségben vannak.

ASZBESZT VÁROSÁBAN (URAL).

Dán György, Budapest, XIV., Szalmár-u. 99.
Marmor Miklós, Maglód.
Bachrach Tibor, Rákosliget.
Holzer Tibor, Bpest, Petőfi Sándor-u. 6.
Krausz József, Orosháza.
Adler György, Budapest, VII., Akácfa-u. 13.
Aezél Pál, Bánhida.

Weszely Ferenc, Érd.
Konda György, mérnök, Győr.
Gruber Sándor, Budapest, VI., Paulay Ede-u. 7/9. I. 8.
Pogány Miklós, Győr.
Klein Mihály, asztalos, Bpest.
Herschkovits József, Forróencs.

Neufeld László, Inke.
Groszmann Endre, Csenger.
Taub Izidor, Nyírbükköny.
Klein Jenő, pék, Onod.

Halasi Zoltán, Tiszalök.
Ornstein Jenő, Hajdunánás.
Ehrlich Zoltán, Szolnok.
Gerle Mihály, Vác.
Richter Sándor, Győr.
Tauszig László, Nagyatád.

REVDÁN VÁROSÁBAN (URAL).

Weiser Mayer, Hajdusámson.
Weiser Mayer, Fehérgyarmat.
Weiner Jenő, Demeeser.

Ovics Ernő, Napkor.
Rosinger József, Józsa (Debrecen mellett).
Neuwirth Mayer, Rohod.
Löwinger Imre, Rimóc (Bassagyarmat mellett).
Schwarz Lajos, Legyesbénye.

A fent felsoroltak munkaszolgálatosak, kiknek hogylétéről hozzátartozóik bizonyára már régen nélkülöznek híreket.

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

Ausztria visszahívja az elmenekült zsidókat.

A newyorki rádió németnyelvű adása beszámolt arról, hogy az osztrák kormány akciót indított a náciak elől kivándorolt vagy elszökött zsidók hazatelepítése érdekében. A demokratikus Ausztria érdekeit New-Yorkban és Londonban képviselő szervezetek és egyesületek máris közölték az ausztriai zsidók amerikai és angolai szövetségével és segítőbizottságaival az osztrák kormány meghívását. Ausztria reméli, hogy az új, demokratikus rezsim felhívása komoly visszhangra talál a zsidók körében.

Ausztria kártérítést ad a zsidóknak.

Rosenberg, a Freie Union vezetője, a katolikus jellegű Osztrák Néppárt elnökségi tagja, vasárnap egy bécsi nagygyűlésen bejelentette, hogy a kormány külön szervezetet állít fel a zsidóságuk az állami életbe történő újbóli bekapcsolására és a zsidóknak adandó kártérítés megállapítására.

— A zsidóság is képviseletet kap — mondotta Rosenberg — abban a szervezetben, amely megszabja majd a kártérítendő zsidóság jogos kártérítését.

Ahol 206.000-ből csak 1000 maradt.

Az Osztrák Néppárt vasárnapi gyűlésén Rosenberg beszámolt az ausztriai zsidóság rettenetes katasztrófájának azokról az adatairól, amelyeket eddig már megállapíthattak. Ezek szerint: egész Ausztriában mindössze körülbelül 1000 zsidó maradt. Azt még nem lehet eldönteni, hogy pontosan mennyi volt a kivándoroltak és elmenekültök, továbbá a náciak által deportáltak és megölték száma, vagyis mennyi osztrák zsidó él a világban. De annyi tény, hogy közelítőleg a hitleri uralom előtt 206.000 zsidó lakott Ausztriában.

A zsidók vagyonának elkobzása során csupán Bécsben 10.400 házat vettek el tulajdonosaiktól.

A Lengyel Zsidóság Központi Bizottságának felhívása.

A Lengyel Zsidóság Központi Bizottsága felhívással fordult Lengyelország megmenekült zsidóihoz, akiket felszólított arra, hogy ne készüljenek tömeges kivándorlásra. Kivándorlás ugyanis egyfelől csak az új életkörülményekhez könnyen alkalmazkodó fiatalabb generációknak való, másfelől pedig nem is valószínű, hogy bárhol ilyen nagyszámú lengyelországi zsidó telepedhessen le.

A felhívásra az adott okot, hogy az utolsó időben ugyiszóván az egész lengyelországi zsidóság a kivándorlás gondolatával kezdett foglalkozni, mivel egyes titkos terrorista szervezetek több vi-

déken támadásokat intéztek zsidók ellen. A letartóztatott merénylőkről pedig kiderült, hogy olyan bandákhoz tartoztak, amelyek a náci-megszállás idejéből maradtak fenn és célul tűzték ki az összes zsidók eltávolítását.

A lengyel kormány most garanciát vállalt a maradék-náciak teljes ártalmatlanná tételére és a zsidók egyenjogúságának tökéletes biztosítására. E garancia birtokában és a lengyel kormány kifejezett felkérésére becsatolta ki a Lengyel Zsidóság Központi Bizottsága az előbb említett felhívását, amelyet a londoni rádió is ismertetett.

(Sós.)

Január 18 : a gettó felszabadulásának évfordulója

Ez év január 18-án lesz első évfordulója a gettó felszabadításának. Ez a nap a dicsőséges Vörös Hadsereg előnyomulása folytán 60.000 halálraítélt magyar zsidónak hozta meg a szabadulást. 60.000 agyongyörtört, megkínzott, elesésgázott magyar zsidó zokogva borult le Isten megváltó hatalma előtt s hálátelt szívvel fordult azok felé, akik a szabadságot hozták számára.

Ezen a napon a magyar zsidóság méltóképpen szeretne megemlékezni a történelmi jelentőségű évfordulóról: hálaadó istentiszteleten a Mindenható elé járul s lerója imádatos lélekkel buzgó imádságban minden halálját az Örökkévaló Egyetlen Egy előtt. Ugyanakkor soha nem muló érzéssel köszönetét is kifejezésre juttatja a felszabadítók előtt. Megemlékezik e napon mindazokról, akik a szabadság világitó lángját újjáélesztették s a gyűlölség sötétjét új fényvel eloszlatták. Megemlékezik a magyar zsidóság ezen a napon martírjairól és hőseiről, azokról a százazokról, akik ebben az országban áldozataivá váltak a gyűlöletnek s külön megemlékezik azokról az ezrekről, akik a legjobban tomboló ellenérzés utolsó napjaiban a gettó martírjai lettek.

Január 18-án, pénteken este 4 órakor a Dohány-utcai templomban ünnepélyes hálaadó istentiszteletet tartanak, amelyre a hitközség vezetősége meghívja a kormány képviselőit, az Ellenőrző Bizottságot és a hatóságokat.

Legyen ott a hálaadó istentiszteleten minden zsidó testvérünk akár a gettóban, akár védett házakban, vagy másutt szabadult fel az elmúlt évben január 18-án: így lesz méltó a hálaadás ünnepsége a nap jelentőségéhez, ezzel teljesedik hálánk Isten megmentő hatalma előtt s kifejezésre jut köszönetünk a megszabadítóknak!

Külföldről keresik...

A Pesti Izr. Hitközséghez tömegesen érkezett távirati megke- resések alapján kutatott, de fel nem talált alantí hittestvéreket kérjük, közüljék továbbítás végett mai címüket (Sip-u. 12. III. em. 20, délelőt 1/9-10).

Nyilv. sz.	Név és lakom	Nyilv. sz.	Név és lakom
154	Ader Frida, Bécsből	162	Radó Károlyné
172	Andrejkovits János, So- bieski János-u. (?)	175	Rinder Mili, Tarnuva
180	Auspitz Márton, Auspitz Róbert, Vilmos császárszár-ut (?)	170	Schächter Ilma, (Wind- holz),
166	Biró Irma, Murányi-u. 27.	170	Dr. Schächter Imre
174	Bloch rabbi családja	170	Schächter Sándor
159	Blumberger Erzsébet	162	Spiegel Annie
169	Felsenberg József.	161	Stark Leó
176	Fluss Tesla	158	Steiner Gyuláné
160	Gertler Szigfrid	164	Steinitz Oszkár mérnök (1901)
163	Goldmann László	170	Szamek Lilla (Flaschner)
178	Grünstein Ica	170	Szamek Márta
171	Haas Ignác	179	Szamek Nándor
181	Herskovits Benjámín, Bak- talácrántháza	165	Taus Aranka (1880. X. 10.)
157	Klein Ági	179	Taub Benzion
179	Klein Magda (Béla), Mis- koc	165	Tausz Erlika (1930. I. 20.)
166	Kovács Andor (Rudólfino), Budapest	166	Wachsmann Éva 16 éves, Kassa
173	Lukács Pál, Vásár-u. 2.	166	Wachsmann Hugó 57 éves, Kassa
156	Márkus József, mérnök	177	Weinberger Edit 1906. II. 27.
167	Özv. Nagy Ignác, régeb- ben Fürst Sándor-u. 10.		

(Előző névsor a december 20. és 27-i és január 3-i számunk-
ban.)

INTELLIGENS, Jömegjelenésű Övegy-
asszony HÁZASSÁG CÉLJÁRÁ. leve-
lezne 45-55 év közötti intelligens,
pószitult vidéki urianberrel. J6
gádasasszony" jelgére az Uj Élet
kladóhivatalába, Ep., VII., Sip-u. 12

Metszőt és templomszolgát

egyszemélyben keresünk. Cím:
Óbudai Izraelita Hitközség, Bu-
dapest, III., Zichy-u. 9.

Ujjáéled a Páva-utcai körzet

A Pesti Izraelita Hitközség Páva-utcai Körzete vasárnap délelőt felavatta ujjáépített kulturtermét s ezzel a körzet munkássága új fejlődés felé indult el. Az ünnepségen meg- jelentek: Stöckler Lajos, a hit- község elnöke, dr. Geyer Al- bert elnökhelyettes, a pesti rabbiság képviselőiben: dr. Katona József rabbi, továbbá dr. Kertész Adolf szertartási előljáró, Domankos Miksa ügy- vezető, dr. Zahler Emil kör- zeti díszelnök és Vajna József templomi előljáró. A megnyitó beszédet Kunstädter Vilmos körzeti elnökhelyettes mon- dotta, aki megkapó szavakkal adta át rendeltetésének az új- jáépített kulturtermet. Utána Tennenbaum Dávid kántor az énekkar közreműködésével szoltárokat énekelt, majd dr. Rosenblum Manó körzeti rabbi tartotta meg „A zsidóság me- gujhdásának utjai” címmel nagyértékű előadását, amelyben rámutatott arra, hogy a zsidó- ság megujhdásának első fel- tétele a sajátos zsidó kultúra felélesztése, a második feltétel a Szentföld, amely a zsidó lel- kiség fokozottabb önbizalmát s a héber nyelv ujjászületését jelenti és a zsidóság egységé- nek megszilárdulásához vezet.

A Harmadik feltétel a vallásos- ság, a bensőséges hitélet, A bün kísértése és a szenvedés világában az ember vezetője mindig az érzékfeletti világ: az Isten lesz a jövendőben is.

Az előadás után a körzet if- jusága művészi számokat mu- tatott be, majd dr. Kertész Adolf előljáró buzdító szavakat inté- zett az egybegyűlt nagyszámu közönséghez. A szép ünnepség dr. Erdős György körzeti kultu- rális előljáró zárószavaival ért véget.

AZ UJPESTI KONGRESSZUSI IZRAELITA HITKÖZSÉG pályázatot hirdet AZ ÜRESEDÉSBEEN LÉVŐ FORRABB ÁLLÁSRA.

Pályázhatnak mindazok, akik a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézetlől nyerték diplomájukat és 40 évnél nem idősebbek. A pályázati kérvényben az eddigi működés helye és időtartama pontosan megjelölendő. Curriculum vitae-t a Kérvényhez mel- lékelni kell. A pályázati kérvény 1946 január 25-ig nyújtandó be a hit- község József-u. 65. szám alatti lévő irodájába.

Ujpest, 1946 január 7.
5706. Svat 5. Az előljáróság.

Cionista tárgyú

MAGYAR és HÉBER NYELVU
KÖNYVEKET MAGAS ÁRON
VÁSÁROLUNK.
Ajánlatokat Éva-u. 17. H. 4. d. o.
11-12 között kérjük.

A bolygó zsidó mondája az orosz irodalomban

1602-ben megjelent egy négy- lapsos német népkönyv, való- színűleg Danzigban a követ- kező címmel: Kurtze Beschrei- bung und Erzelung von einem Juden mit Namen Ahasverus. A könyv szerzője értesüléseit Paulus von Eitzen, schleswigi püspöktől veszi, aki 1547 telén Hamburgban szószékével szem- ben hosszú haju, hosszú szá- zálú, toprongyos, meztlábás alakra lett figyelmes. Kérdésére elmondotta, hogy ő Ahasverus, Jeruzsálemi varga. Azok között volt, akik Jézust bírái kezére adták és akik a „feszítsd meg”-öt kiáltották reá. Háza kapujá- ban, gyermekével a karján nézte végig, ahogyan a kereszt alatt görnyedő a Golgota felé vonult. S amidőn az kimerül- ten egy pillanatra házához akart támaszkodni, továbbzto onnan. Jézus ekkor merőn rá- nézett s azt mondotta: „En itt álltal és piünenni akarok, de nek- ked mented kell!” Ahasverus leteszi gyermekét, elindul s szóta pihenés nélkül bolyong a világban. Utoljára 1599 decem- berében Danzigban látták.

A bolygó zsidó mondájának szonban már a XIII. századtól vannak előzményei. Ilyen pl. Johannes Buttadeus (Isten-

verő), akit — az olasz Guldo Bonatti (megh. 1300.) „De Astrologia Tractatus” c. műve szerint — bántalmazásáért Jé- zus megátkoz: „Tu expectabis me donec venero!” (Te meg fogsz várni engem, amíg visz- szatérek!)

Nem tartja számon a kutató az érdekes adatot, hogy a monda utóbbi alakját iro- dalmilag ellenőrizhető felbuk- kanása időpontjában már ismeri a zsidóság is. Izsák *Alba- lag*, XIII. századi spanyol zsidó ludós, Al-Gazáli egy filozofiai művének kéziratosa fordításában említi a zsidó hagyományt, hogy Szerách, Ásér leánya, örökké él s felhozta a hasonló nemzsidó képzetet is Juan Buttadeusról (Simonsen, Cohen- Festschrift, Berlin, 1912. 299—300.)

A német népkönyv szolgált alapul a bolygó zsidó mondája nagyszámu feldolgozásainak a világirodalomban. A mult poli- tikai irányzatainak tudható be, hogy az orosz irodalomról és tudományról eddig nagyon ke- veset tudtunk. Ezért írhatta Heller Bernát mondánkról is (Enc. Jud. I. 1149.): „Die sla- vischen... Völker scheinen also die Sago vom ewigen Ju-

den nicht zu kennen.” Avrahm Yarmolinsky nagyérdékü bib- liográfiájából azonban megis- merhetjük a cseh, lengyel és orosz feldolgozásokat (The Wandering Jew. Freidus—Vo- lume. Newyork, 1929. 319—328.). Bennünket ezúttal az orosz irodalom érdekel.

Megtudjuk, hogy Adriano- ba V. a leningrádi könyvtárból kiadta a mondának egy XVII. századi orosz szövegét (A Cári Tud. Akadémia orosz nyelvi és irodalmi osztályának értekezé- sei. Szt. Pétervár, 1915. XX. 3. 217—232.). Kiderül, hogy ez az orosz szöveg már 1663-ban megjelent a Kuranty-ban, egy a cár részére idegen ujságokból kiollózott lapban. Ezzel ki akar- ták elégiteni az olvasók érdek- lődését, amelyet a bolygó zsidó, danzigi látogatásának híre esí- gázott fel. Az orosz szöveg né- hány részlete az 1602-es német népkönyvnek szöszszerinti fordí- tása, de az eltérések arra a következtetésre vezetnek, hogy a fordítás a német népkönyv egy eddig ismeretlen kiadása után készült.

Gnatjuk Volodimir (Galiczko- ruszki narodni legendi. Etno- graficnij zbirnik. XII. Ljvov, 1902.) a mondának több orosz változatát közli a nép ajkáról. Egyik szerint vannak zsidók, akik a világ végéig fognak ván- dorolni. Jézus bántalmazói. Ha

a hold megujul, a zsidó is fia- tallá lesz, ha a hold idős, meg- öregedik ő is. Ha megkérdik tőle: „Mikor jöttél?“, azt feleli: „Tegnap”. „Mikor mész?” „Hol- nap”.

Egy ukrán változatban a zsidó felesége is segítkezik Jé- zus továbbbűzésében s ezért a büntetésből is kiveszi részét: neki is bolyongania kell örökké a földön. De nem együtt ván- dorolnak. Egyszer száz évben találkoznak csupán, beszélget- nek és aztán újból el kell válniok. Megismerkedünk to- vábbi két ukrán népmesével, amelyben szintén megvan a holddal való összehasonlítás vonása; egy negyedik és ötödik ukrán variáns a zsidó jövete- lét és távozását kérdező fenti tipushoz tartozik. Egy fehér- orosz párhuzamban a zsidó már kélszer került meg a vi- lágot.

Említést érdemel végül, hogy az orosz műköltészetben a bolygó zsidó legjelentősebb fel- dolgozása Zukovskij nagyszá- básu töredéke, amelyet 1851- ben már vakon mondott tollba hatyudalaként a költő.

Vizsgálódásunk szerény bi- zonyíték arra, hogy az orosz irodalom megismerése a zsidó tárgyak és motívumok vándor- útját illetően is jelentősen tá- gíthatja szemkörünket.

SCHIEBER SÁNDOR

Visszaérkezett németországi utjáról a Degob hivatalos küldöttsége

22—25 ezerre tehető a Németországban és Svédországban levő
magyar zsidó deportáltak száma

Most érkezett vissza németországi utjáról az a DEGÖB hivatalos küldöttség, melynek elulazásáról annakidején beszámoltunk. Felkerestük az „expedíció” vezetőjét, Heimler Istvánt, aki kérdéseinkre a következőket válaszolta:

— Küldetésünk célja az volt, hogy összeköttelést teremtsünk a még kint élő deportáltak és Magyarországon lévő hozzátartozóik között. Első útunk Linzbe vezetett, ahonnan 12.000 kártolékot hoztunk magunkkal, melyek az összes Linz-környéki táborok felszabadulás után meglevő magyar zsidó deportáltaknak adatait tartalmazzák. Linzben, a Binder-Michel városrészben van a legnagyobb zsidó tábor — a volt Göring-Werke tisztviselő-lakásainak helyén —, ahol szoba-konyhás komfortos lakásokban, igen jó körülmények között mintegy 2500 zsidó él. (Közülük 250 magyar zsidó.) Salzburg mellett, a goiserni tüdőszanatóriumban 25 magyar zsidó testvérünkkel találkoztunk, kik jelenleg már gyógyulófélben vannak és rövidesen hazatérnek. Ausztriában azt kellett tapasztalnunk, hogy az ellátás stb. terén a magyar zsidók erősen háttérbe vannak szorítva, s ezen a tarthatatlan helyzeten igyekeztünk segíteni.

— Münchenben — folytatta elbeszélését Heimler István — az amerikai hatóságok megszüntették az ottani magyar komitét működését, mert arra illetéktelenek kezébe került. Sikerült elérnünk, hogy öt hónap után végre meginduljon a számbavétel munkája és legnagyobb eredményünk, hogy a müncheni rádió hírei között keresi a magyar deportáltakat összcírás végett. Münchentől 20 km-re fekszik Bantung, ahol a volt Luftwaffe-kórházban 108 magyar zsidó fekszik, akiknek létezéséről eddig még nem tudtunk. Ezek 90%-a, sajnos, tbc-s és ezért nem tudtak ezidáig hazajönni. Közbenjárásunkra az amerikaiak több személy- és tehergépkocsit bocsátottak a gantingi betegek rendelkezésére, úgy, hogy

hamarosan itthon lesznek. Másik utunk Feldafingba vezetett, ahol kb. 380-ra tehető a magyar zsidók száma.

A beszerzett információk alapján nyugodtan állíthatjuk, hogy Németország angol-szász zónájában és Svédországban mintegy 12—15.000 főre tehető a magyar zsidók száma. Ebből nem számítottuk belé Németország orosz megszállási övezetét, ahol kb. 10.000 ember található. Ezeket a számokat hiteleseknek jelenthetjük ki. Még csak annyit szeretnénk hozzáfűzni

mindehhez, hogy a felszabadulás óta magyar bizottság tulajdonképpen még nem járt kint, és hogy nagyon szükséges volt már ez „expedíció”. Mindenkit igyekeztünk megnyugtalni, az volt a célunk, hogy a deportáltakat felvilágosítsuk arról, hogy a demokratikus Magyarországon törődni akarnak velük. A deportáltak biznak ebben — fejezte be nyilatkozatát Heimler István —, reméljük, hogy nem fognak csalatkozni.

ANTAL GÁBOR

Választávirat tengerentuli államokba

A Zsidó Világkongresszus londoni központja választáviratot közvetít azokba a tengerentuli államokba, amelyeknek még nincs táviratforgalma Magyarországgal. A táviratokat a Zsidó Világkongresszus és Jewish Agency Magyarországi Képviseletének Statisztikai és Tudakozó Hivatala veszi föl és közvetíti Londonba (V., Wekerle Sándor-u. 17. II., hivatalos óra bármely hétköznapon 9 és 1 óra között).

Zsidó Világkongresszus és Jewish Agency for Palestine Magyarországi Képviselete

Statisztikai és Tudakozó Hivatalának

(V., Wekerle Sándor-utca 7.) Közleménye

Az alant felsorolt személyek részére külföldről levél vagy üzenet érkezett. Kérünk min-

denkit, aki nevezettekről felvilágosítást adhat, közölje azt Hivatalunkkal (V., Wekerle

Sándor-u. 7. Telefon: 186—009) szombat és vasárnap kivételével, d. e. 9—1 óra között.

A címzett neve	Külföldről megadott lakcím	Keresés.
Dr. Vermer Jenő	Szeged, Korona-u. 10.	Hinko Wachster, Bari
Schlesinger József	Rákosliget, Plosz Sándor-u. 6.	Ban Olga
Schlesinger Rózsa	Rákosliget, Plosz Sándor-u. 6.	Ban Olga
Öz. Groag Dezsőné	Rákosliget, Plosz Sándor-u. 6.	Ban Olga
Győri Katalin	Nagymegyer, Zrinyi Miklós-u.	König Sára
Grünstein Adolf	Beregszentmiklós	Grünstein József
Kahán Ernő	Demeéser	Kahán Rózsi
Mautner István	Kerekegyház	Breuer Katalin
Schwarz Dezső	Paks, Elektra-u. 2.	Perl Sára
Steinberger Margit	Balassagyarmat	Steinberg Alex
Ellenbogen Ignác	Sümeg	Epler Klára
Vielmahr Hewriel	Sümeg	Epler Klára
Neumann Mária	Vashidegkut	Neumann Ferdinand
Neumann Berta	Vashidegkut	Neumann Ferdinand
Weisz Jenő	Opálya	Weisz Sándor
Öz. Aczél Ignác	Nagykanizsa, Zrinyi-u. 32.	Aczél László
Aczél István	Veszprém, Rákóczi-lőr 22.	Aczél László
Aczél Tamás	Nagykanizsa, Sugár-u. 8.	Aczél László
Nitrai Neumann Ilse	Pécs, József-u. 9.	Schick Aurélie
Nitrai Imre	Pécs, József-u. 9.	Schick Aurélie
Barmatné, Róoz Sári 55 éves és Barmat Rozália 25 éves	Érsekújvár, Honvéd-u.	Barmat Alice, Tel-Aviv, 203. Kibbuz Vav.
Berger Sándor 47 éves	Nyírbátor, Dezső-u. 16.	Berger Jolán, Schaar, Haamekim POB 1351.
Berkovitsné, Moskovitz Adél 42 éves	Derecske	Moskovits József, Haifa, 26. Hassan Shukrist.
Bleichné, Guttman Nelli 67 éves	Debrecen, Simonyi-u. 37.	Moskovits Bleich Iréne, Haifa, 26. Hassan Shukrist.
Davidovits Ignác 56 éves	Körösladány, Jokus István címén	Davidovits Berta, Jugendheim Afikim Post Kinereth
Feltmann Béla 48 éves	Nyírbátor	Feltmann Tibor, Kibbuz Vav. Tel-Aviv, POB 40.
Feltmann Béláné, sz. Ritter Karolina 45 éves	Nyírbátor	Feltmann Tibor, Kibbuz Vav. Tel-Aviv, POB 40.
Goldfiencné, sz. Schwarz Róza 37 éves	Debrecen, Hatvan-u. 35.	Waldmann Magda, Jerusalem, Mea Seirim 42.
Grosz Gábor 45 éves	Nyíregyháza, Boeskey-u. 50.	Grosz Eszter és Rachel Kfar Masaryk, Mischmar Zevulon, POB 42.
Grosz Gizella	Nyíregyháza, Boeskey-u. 50.	Grosz Eszter és Rachel Kfar Masaryk, Mischmar Zevulon, POB 42.

(A névsor köztését folytatjuk.)

HIREK

A Budai Chevra Kadisa Izraelita Szentegylet közgyűlése. A Budai Chevra Kadisa 1945 december 16-án tartotta meg a szörnyű megpróbáltatások után első rendkívüli közgyűlését. Dr. **Bálint Béla** elnök beszámolójában felvázolta azt a nehéz munkát, melyet a Budai Szentegylet elöljáróságának végeznie kellett, hogy a Chevra ősi, szent célkitűzéseinek megfelelhessen. Kegyeletes szavakkal emlékezett még a marosutcai kórház mártírjairól. Rámutatott a temetők, a marosutcai kórház és a Zuglói Gyógyintézet újjáépítési munkálataira, valamint a már eddig elért eredményekre. Bejelentette, hogy a Budai Chevra Kadisa elhívta a fülkéri állását **Szoffer Lászlóval** töltötték be, továbbá, hogy az alapszabályoknak megfelelően megtartják az új képviselőtestületi választásokat. A közgyűlés az elnöki beszámólót egyhangulag tudomásul vette, majd dr. **Benoschowsky Imre** főrabbi és dr. **Csöbádi Samu** hitközségi elnök felhívásai után megválasztották a választói bizottságot, s ezzel a közgyűlés véget ért.

Jidáis szerepe a zsidó népi ujjáéledésben. A Pesti Izr. Hitközség kulturális ügyosztálya rendezésében jan. 12-én, szombat délután 4 órakor tartandó **Oneg Sabbat** ünnepségen **Salczér Izidor** tarti előadást „Jidáis szerepe a zsidó népi ujjáéledésben” címmel a szokásos műsor keretében.

A Pesti Izraelita Hitközség Nagyuvaros-utcai Templomkörzete kulturdélutánt rendez 1946 január 13-án, vasárnap délután 3 órakor. Dr. **Vass Lipót**: A zsidó nő szerepe a hitéletben. Dr. **Salgó László**: A fák ujjeve címmel tartanak előadást.

A Zs. E. H. Sz. január hó 12-én d. u. 4 órakor IV. Petőfi Sándor-u. 16. sz. alatti helyiségében műsoros délutánt rendez. Előadók: dr. **Kučsár István**, **Antal Gábor**, **Gervai Sándor**, **Sándor J. dílt**.

Felvételek a MIKÉFE tanoncotthonába. A MIKÉFE igazgató-választmányának határozata alapján, a **Hermína**-ut 49. sz. alatti tanoncotthonba felvételt nyernek akár fővárosi, akár vidéki szegénysorsú 14-17 éves fiúk. A felvett növendékek minden térítés nélkül teljes ellátásban, műhelyekben ipari kiképzésben és az otthonban szellemi oktatásban részesülnek. Jelentkezés naponta délután 2-ig az egyesület igazgatóságánál.

Belle Vilmos, a Szoprni és Ujpesti Posztó- és Szőnyeggyárak r. t. volt ügyvezető-igazgatójának új címe: **Ramat-Gan**, **Hous-Flek**, **Palestine**. (X)

**MAUTHAUSENIEK, KI TUD FÉR-
JENŐ, GRÜNBERGER JENŐRŐL.** 1891. anyja Glazen Eszter, utóbb Debreceni Jakos. Békessábai illetékes volt, 1944 március 14-én vitték a Mauthausenből Gosenbe, az első transzporttal. Szíves értesítést kér **Grünbergerné**, Debrecen, Csapó-u. 26.

Mi van a deportáltaknak szóló Rádió-közvetítés körül

Több levél érkezett szerkesztőségünkhöz, melyeknek írói elpanaszolták, hogy a magyar Rádió néhány héttel ezelőtt egyik híradásában bejelentette az elhúrcollak utáni kutató és üzenetközvetítő szolgálat bevezetését. A közönség széles rétegeiben nagy örömet keltett ez a bejelentés, igen sokan jelentkeztek és töltötték ki a kutasatlapokat, lefizették a 2400 pengő közvetítési díjat és várták a szolgálat megkezdését, amely azonban egyre később. Végül egy napon a Rádió közölte, hogy a közvetítés technikai akadályok miatt egyelőre elmarad, ha majd sor kerül rá, idejében értesítik a közönséget. A levelek írói szerkesztőségünket kérték fel, adjuk tudtukra, hogyan is áll ez az ügy tulajdonképpen.

Felkereslük ez ügyben a Rádió igazgatóságát, ahol a következő felvilágosítást kaptuk: A Rádió valóban megtette a fent bejelentéseket, sőt már ki is tüzték az üzenetszolgáltatás megkezdésének időpontját is, az illetékes külföldi hatóságok jóváhagyása azonban még nem érkezett be s enélkül a szolgálat nem kezdhető meg. A Rádió szerint azonban minden remény megvan arra, hogy a közvetítéseket a közeli napokban megkezdhetik. Addig is a hallgatóság türemét kéri.

Az „ORT” Országos Továbbképző Bizottság 1946 januárjában megkezdődő tanfolyamai: 1. háziszövegszel, 2. felsőruhavarrás és szabás, 3. felsőnemű varrás és szabás, 4. játékkészítés, 5. iparművészet: lámpaernyőkészítés, bődíszművészet, gyöngyfüzés, 6. műszaki rajzolás, magas- és mélypíllés és geodéziai mérések, 7. villany- és rádiószereelés, 8. vízvezeték-szerelés, 9. hegesztés, 10. autóvezetés és szerelés, 11. kerék-pár-, író- és varrógépszerelés. Felhívunk tehát mindenkit, akit ezen tanfolyamok bármelyike érdekel és azon részt akar venni, jelentkezzen az „ORT” irodahelyiségében, VII., Erzsébet-körút 32. I. em. 1. sz. alatt hétfőn, kedden, szerdán és csütörtökön délelőtt 9-11-ig és délután 4-6-ig.

TÓRA-AVATÁS. A Pestszenterzsébeti Izr. Hitközség január 6-án tartotta Széfer Tóra-avatási ünnepélyt, melyet dr. **Kleingerger Vilmos** adományszólt a hitközségnek. Az ünnepélyt **Karvaly László** lokántor egyénként előadott szótárcskéket vezette be, melyet dr. **Kriszta Béla** főrabbi szívehozzó avatószerzője követte. — Az ünnepségen **Steiner Dezső** főgondnok és **Fehér Elemér** előjáró egy-egy zászterleget adományozott istentiszteletnek céljára. **Debreceeni Árpád**, a hitközség alelnöke, a hitközség nevében mondott hálás köszönetet az adományozóknak.

ÁRVAHÁZI FELVÉTEL. Bácsoszentmihályon (Károly király-ut 111. HÉV mellől) Orth Zsidó Árvaház nyit meg az Országos Bikur Cholim kezeltésében. Gyermek, fél vagy egész árva, aljánai szándékozik is felvételnek. Jelentkezés délutánonként dr. **Epler főorvosnál**, (VI., Nagy-mező-utca 25.)

A Hoved Szocialista-Cionista Munkásmozgalom január 19-én, szombaton délután 5 órakor a Fürst Sándor-utca 21/B. sz. alatti Izr. Hitközség kultúrteremében nagyszabású műsoros előadást rendez, a fák ünnepe alkalmából, mely alkalommal a mozgalom legkitűnőbb művészei lépnek fel.

KI TUD ROLA?

Keresendő **EGY KÉT ÉVES FIÚCSKAT**, aki legutóbb Komáromban tartózkodott keresztény családnál. Apja: **Lebovits Aron**, a csapi rabbi, anyja: **Katz Judit**, dunaszerdahelyi rabbi leánya, kik deportáltak lettek. Felvilágosítást kér **Jakobovits Emil**, Éva-u. 17. II. 4. (Bné Akiba.)

KI TUD ROLA?

Spitzer Lajosné sz. Gold Bella

Ujpestről - deportált feleségem, derekei születésű. 1915. júliusban Auschwitzban volt **C. Inger 31-es blokkban**, két nagyváradi rekonnával. Szíves értesítést kér: **Spitzer Lajos**, VIII., Vas-u. 11. Degob-kórház.

KERESEM

SZALAI JENŐNÉT (1905) és **STEINBOCK IMRENÉT** (1906), akik 1944 november 11-én kerültek az óbudai Teglalagába, ahonnan tovább vitték őket. További sorsukra vonatkozó értesítést Szalat Jenő Bp., XIII., Révész-u. 11. alatt köszönettel jutalmazza.

Keresem családomat: Férjemet **FALK ANDORT** 1944 november 28-án vagonnyitlak Jókai-ú. 4. (utazók házából) állították 1945 április 4-én beszétek vele Ernek-Anderyban, nincs róla értesítés. Születem: **WAHRMANN SAMUEL** és feleségét elhúrcollák Pestszentlőrincenél (Monor) 1914 június havában. Aki tud fenlekről, értesítse **Falk Andornét**, VII., Sip-u. 12., adó-osztály.

ARANY, DRÁGAKÓ EZÜST

Schulz Jenő cég
órák-ékszerész (óránjavítás)

VII., Wesselényi-u. 6., a régi házban

Gergely Miklós
aranyműves és ékszerész

VÉTEL ELADÁS

Selejt-filmet

VESZÜNK: „Royal” rt. Szabolcs-utca 29. Telefon: Lipót 394.

**HIVJON!
JÖJJÖN!**

Veszek: férfi és női ruhát, fehérneműt, szőrmekabátokat, írógépet, pénzszekrényt, éint, ónt, ólmit, kerékpárt, fényképezőgépet. **Petőfi Sándor-u. 2. Aljáróban és Anker-köz 3. GERSTL-MAJOROSI**

Arany, óra, ékszer

Herzog József és Oszkár Rákóczi-ut 4.
Aranymérlegek kaphatók,

A zsinagóga naptára

Január 10, csütörtök: Sívát, 8, péntek: 9, szombat: 10, vasárnap: 11, hétfő: 12, kedd: 13, szerda: 14, csütörtök: 15.
Szombaton, január 12-én heti szidra: Bau, háftórn: Jeremiás XLVI. 13-28.

IMAIDÓK:

Imaházak	Péntek		Szombat		Hétköznap	
	este	reggel	d. u.	d. u.	este	reggel
Dohány	1/45	7/10	1/24	5	7	4
Rumbach	1/45	7/9	1/43	5	7	4
Bothlen	1/45	7/10	1/24	5	7	4
Csáky	1/45	7/10	1/24	5	7	4
Dózsa	1/45	7/10	1/24	5	7	4
Nagyfuv.	1/45	8	1/24	5	7	4
Fáva	1/45	9	1/24	5	7	4
Zugló	1/45	7/10	1/24	5	7	4

Péntekesti gyertyagyújtás:
4 óra 5 percekor.

Január 11-én és 12-én funkcionálnak a dohányutcai templomban péntek este prédikál: dr. **Herskovics Fábán**, szombat délelőtt prédikál: dr. **Katona József**, előimádkozik: **Abrahamsohn Manó**.

Rumbach Sebestyén-utcai templomban szombat délelőtt prédikál: dr. **Fischer Benjámín**, előimádkozik: **Mandel Lajos**.

Bothlen-téri templomban péntek este prédikál: dr. **Schwarz Benjámín**, előimádk.: **Schnürmacher Zoltán**.

Csáky-utcai templomban péntek este prédikál: dr. **Berkovits József**, előimádkozik: **Herskovits Béla**.

Dózsa György-utcai templomban péntek este prédikál: dr. **Mandel Miklós**, előimádkozik: **Purjesz Mór**.

Nagyuvaros-utcai templomban péntek este prédikál: dr. **Salgó László**, előimádkozik: **Spitzer Jakab**.

Páva-utcai templomban péntek este prédikál: dr. **Rosenblum Manó**, előimádkozik: **Tennenbaum Dávid**.

Zuglói templomban szombat délelőtt prédikál: dr. **Bernáth Miklós**, előimádkozik: **Farkas Emil**.

Budai istentiszteletek: (Péntek este 4, szombat délelőtt 11.) III., Zsigmond-utca 49. Prédikál: dr. **Benoschowsky Imre**, előimádkozik: **Sirota Sándor**. — XI., Hoekay-ut 37. Prédikál: dr. **Klein Miklós**.

UJÉLET
A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VII., Sip-u 12. — Telefon: 423-930.

Kiadótulajdonos: **A MAGYARORSZÁGI IZRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA**

Felölő szerkesztő és felelős kiadó: **ROÓZ REZSŐ**

Előfizetés egy hónapra 2000 P. Beküldött kéziratokat nem őrizzünk meg s visszaküldésükre nem vállalkozunk. Nyomatott a Globus nyomdai nyomtatásal Rt. közfőrszágépein. Fel nyomdavezető: **Margittay Antal**.